

УДК 378.1:37.011.31

DOI: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-15

Н.О. ВИДОЛОБ,

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету
імені Григорія Сковороди*

О.О. ГРЕЙЛІХ,

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету
імені Григорія Сковороди*

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Сучасний стан системи освіти не завжди сприяє якісній підготовці майбутніх вчителів на етапі їх навчання в закладі освіти. Актуальність заявленої тематики наукового дослідження визначається нагальною важливістю питань формування професійних компетенцій у майбутніх вчителів у процесі їх навчання у вищому педагогічному закладі освіти як фактора, що визначає успішність їх подальшої професійної діяльності. Метою цього наукового дослідження виступає визначення основних критеріїв, що впливають на процес формування професійних компетентностей майбутніх вчителів середньої школи, безпосередньо на етапі закладання основ їх професійної підготовки, а також у процесі проходження практики в реальних умовах середньої школи і на етапі безпосереднього вступу в професію. Провідним методологічним підходом у цій науково-дослідній роботі виступає поєднання методів системного аналізу процесу становлення компетентності майбутнього педагога на етапі його навчання у закладі вищої освіти, з аналітичним дослідженням перспектив формування професійної компетентності у майбутніх вчителів уже у процесі безпосереднього входження в професію і при поступовому оволодінні основами педагогічної майстерності. Результати цієї науково-дослідної роботи наочно демонструють важливість формування професійної компетентності у майбутніх вчителів на етапі їх навчання у вищому педагогічному закладі з точки зору розуміння основ професії вчителя і створення у майбутніх педагогів належного рівня мотивації для якісного виконання своїх професійних обов'язків у майбутньому. Результати та висновки цього наукового дослідження мають істотне практичне значення для майбутніх педагогів, які освоюють основи професійної майстерності на стадії навчання в педагогічному закладі вищої освіти, а також для працівників системи освіти, зацікавлених у підвищенні рівня власних професійних компетентностей.

Ключові слова: професійна компетентність, предметна компетентність суспільна компетентність, індивідуальна компетентність, професіоналізм, педагогічна майстерність, підготовка майбутнього вчителя.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах сучасної середньої школи вчитель повинен бути різносторонньою особистістю, яка володіє професійними компетентностями досить високого рівня в різних сферах діяльності. Професійний рівень сучасного вчителя має підвищуватися постійно, причому підтвердженням подібного зростання має виступати не тільки якість проведених ним уроків, а й обсяг виконаної педагогом навчально-методичної роботи, а також роботи, спрямованої на підвищення рівня його професіоналізму [1]. Ключові компетенції, що освоюються майбутніми учителями на етапі їх навчання в закладі освіти, не тільки сприяють підвищенню загального рів-

ня освіченості майбутніх педагогів, а й мають вирішальне значення з точки зору успішності їх професійної діяльності в майбутньому [2]. Професіоналізм сучасного вчителя полягає в його здатності регулярно і з достатнім рівнем ефективності виконувати свої професійні обов'язки, спрямовані на навчання представників підростаючого покоління та формування у них самих компетентностей, необхідних їм у подальшому для знаходження власного місця в соціумі і самореалізації в ньому [3]. Формування професійної компетентності у майбутніх вчителів відбувається повільно і поступово, а від його якості залежить не тільки обсяг сформованих у майбутнього вчителя професійних компетентностей, а і його вміння знаходити контакт з учнями і оточуючими, а також і якість його професійного та особистісного розвитку в подальшому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною базою даного наукового дослідження виступають численні наукові розробки з питань формування професійної компетентності у майбутніх здобувачів вищої педагогічної освіти безпосередньо на етапі їх підготовки в закладі освіти (К. Брейм [1], Р. Гарден та П. Ліллі [2], А. Остергоф та співавтори [3], О.В. Вощевська [4], А.Л. Фрумкіна [5], Д. Біллінгс та Дж. Холстед [6] і багато інших).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених цій темі, зараз чітко не визначено загальноприйнятні критерії, що впливають процес формування професійних компетентностей майбутніх вчителів з урахуванням етапу навчання студентів у виші й проходження ними педагогічної практики у школах.

Метою статті є дослідження особливостей формування професійних компетентностей майбутніх вчителів та визначення основних критеріїв, що впливають на цей процес. При цьому автори враховували як етап навчання студентів у виші, так і проходження ними педагогічної практики у школах.

У процесі дослідження використано методи теоретичного аналізу джерел, системного аналізу особливостей становлення професійної компетентності майбутнього вчителя на етапі проходження ним навчання в ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна система освіти передбачає необхідність формування належного рівня професійної компетентності майбутніх вчителів, як викладачів знань, що будуть необхідні учням середньої школи в їх дорослому житті для формування власних компетенцій в різних галузях професійної та суспільної діяльності [4]. Основні професійні компетенції, що були набуті майбутнім вчителем на етапі його навчання, можна охарактеризувати тим, що під час викладання предмету в школі вони допоможуть йому успішно вирішувати найскладніші завдання, які стосуються найрізноманітніших сфер діяльності, що вимагає від шкільного педагога високого рівня розвитку інтелектуальних і пізнавальних здібностей. Перехід до інформаційного суспільства диктує необхідність швидко орієнтуватися в постійно мінливому інформаційному потоці, що передбачає досягнення сучасним учителем певного рівня інформаційної компетентності. Здатність швидко обробляти інформацію, що надходить, диктує необхідність розвитку комп'ютерної грамотності у сучасного вчителя, як невід'ємної властивості сучасного педагога.

На рис. 1 представлені основні види професійної компетентності майбутніх вчителів, що формуються на етапі їх підготовки в педагогічному закладі освіти.

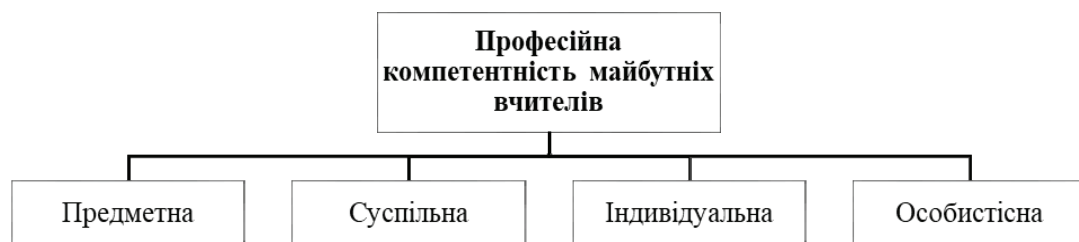

Рис. 1. Основні види професійної компетентності майбутніх вчителів, що формуються на етапі їх підготовки в педагогічному закладі освіти

Дані види професійної компетентності майбутніх вчителів складають основу їх діяльності і відображають загальний рівень готовності сучасного шкільного педагога до якісного виконання своїх професійних обов'язків.

1. Предметна компетентність майбутнього вчителя виражається в рівні його знань в рамках конкретного предмета зі шкільної програми, умінні якісно викладати навчальний матеріал і доносити знання до аудиторії. Також мають велике значення навички педагога в застосуванні на практиці знань в області предмета, який він викладає.

2. Суспільна компетентність майбутнього вчителя виражається в його схильності до ведення суспільної діяльності, умінні налагоджувати якісну комунікацію з учнями і колегами, а також у здатності адекватно сприймати обов'язкове суспільне навантаження і своєчасно вирішувати питання щодо виконання суспільних доручень.

3. Індивідуальна компетентність майбутнього вчителя виражається в його здатності використовувати прийоми і методи саморегуляції з метою максимального збільшення тривалості професійної діяльності за умови нормалізації власного психологічного стану.

4. Особистісна компетентність майбутнього вчителя полягає в його здатності до саморозвитку, розвинутою схильності до самовираження і здатності активно протистояти процесам професійної деформації особистості, характерним для діяльності педагога в умовах сучасної середньої школи.

Професійна компетентність сучасного вчителя виражається також в його здатності до постійного саморозвитку, прагнення до неухильного підвищення рівня власної педагогічної та професійної майстерності. Зазначені вище види професійної компетентності можуть вважатися прийнятними для оцінювання рівня професійної компетентності вчителя як на стадії його підготовки в закладі освіти, так і безпосередньо в процесі його професійної діяльності.

Професійна компетентність майбутнього вчителя тісно пов'язана з його педагогічною компетентністю, як дві складові одного цілого. Інформаційна педагогічна компетентність виражається в здатності швидко обробляти значні обсяги інформації з метою знаходження відомостей, необхідних для ведення професійної, педагогічної діяльності. Діяльнісна педагогічна компетентність виражається в умінні правильно вибудовувати педагогічну діяльність в контексті виконання своїх професійних обов'язків в рамках викладання в середній школі. Комунікативна педагогічна компетентність виражається в умінні якісно вибудовувати комунікацію з учнями та їх батьками, з метою збереження високого рівня організації навчального процесу і досягнення всіх поставлених під час нього завдань. Емоційна педагогічна компетентність майбутнього вчителя виражається в розвиненій здатності управління власними емоціями під час навчального процесу і підпорядкування їх інтересам вибудовування правильної комунікації з його учасниками. Особистісна педагогічна компетентність майбутнього вчителя виражається в здатності неухильно підвищувати рівень власної педагогічної майстерності, відповідно до вимог реалій сучасної системи освіти і останніх, актуальних наукових розробок у цій галузі. Творча (креативна) педагогічна компетентність виражається в здатності майбутнього вчителя творчо підходити до виконання своїх професійних обов'язків, з використанням нестандартних форм і методів організації типових навчальних ситуацій.

Таким чином, існує безумовний взаємозв'язок між професійною і педагогічною компетентністю майбутніх вчителів середньої школи, що обумовлює нагальну потребу їх спільного формування ще на етапі підготовки майбутніх фахівців педагогічної сфери під час навчання в закладі освіти. Даний факт слід враховувати при розробці навчальної програми педагогічного ЗВО, спрямованої безпосередньо на підготовку спеціальних програм, спрямованих на формування в учнів компетенцій зазначеного роду. Професійна компетентність майбутнього педагога і вчителя є багатоаспектним поняттям, що включає в себе безліч різних складових і перебуває в тісному взаємозв'язку, як з педагогічною компетентністю в цілому, так і з особистісними характеристиками самого здобувача педагогічної освіти. Від якості формування зазначених компетенцій залежить успішність професійної діяльності майбутніх вчителів та їх здатність до постійного самовдосконалення в рамках обраної педагогічної професії [5].

На жаль, сучасний стан системи освіти, з наявністю численних проблем в цій галузі, не завжди сприяє якісному формуванню належного рівня професійних компетентностей майбутніх вчителів на етапі їх підготовки в закладі освіти [6]. Саме особистісні якості майбутньо-

го вчителя, його любов до дітей, здатність до саморозвитку, а головне – прагнення до такого, виступають надійною основою для якісного формування як професійних, так і педагогічних компетентностей, що визначають його викладацьку культуру і є основою для подальшого вдосконалення професійної та педагогічної майстерності.

Система освіти на нинішньому етапі суспільного розвитку зазнала значних організаційних змін. Саме педагог виступає сьогодні найважливішою фігурою при здійсненні на практиці основних нововведень. Для успішного введення в практику інновацій та якісного здійснення поставлених перед ним завдань сучасний учитель повинен володіти необхідним рівнем професійної компетентності та професіоналізму [7]. Формування професійних компетентностей майбутнього вчителя в рамках сучасної системи освіти передбачає створення фундаментальних принципів універсальної підготовки майбутніх вчителів, виховання у них належного рівня відповідальності за свої слова і вчинки, здатності вести професійну та громадську діяльність в інтересах соціуму в цілому і для навчання і виховання представників підростаючого покоління зокрема [8]. Основу більшості сучасних технологій навчання майбутніх вчителів становить послідовне проектування цілісного дидактичного процесу формування професійних компетентностей, необхідних їм згодом в їх викладацькій діяльності. При цьому педагогічний процес слід сприймати як ретельно і спеціальним чином організовану спрямовану взаємодію викладачів навчального закладу зі слухачами педагогічних спеціальностей, метою якої виступає послідовне вирішення завдань розвитку і освіти студентів [9]. Вкрай складно в умовах педагогічного закладу освіти якісно реалізувати будь-який проєкт, пов'язаний з формуванням педагогічних і професійних компетенцій учнів. Це пояснюється тим, що у середовищі, що досліджується, надзвичайно сильний вплив зовнішніх чинників, які обумовлюють можливість виходу з-під контролю певних процесів і явищ, спроєктованих педагогом на стадії підготовки навчальної програми [10]. При підготовці навчального процесу вкрай важлива ретельно спланована технологія розвитку професійних компетенцій майбутніх вчителів, без чого неможливо якісне його ведення в принципі.

Педагогічне проектування в сучасних умовах передбачає цілеспрямовану діяльність педагогічного колективу навчального закладу з вибудовування технології розвитку професійних і педагогічних компетентностей майбутніх вчителів. Реалізація принципів, закладених в основі подібної діяльності, в перспективі має гарантувати якісні результати, що виражаються у досягненні здобувачами вищої педагогічної освіти рівня компетенцій, необхідного для повноцінного виконання ними своїх обов'язків в рамках діяльності в середній школі [11]. Сучасна педагогічна наука під поняттям конструювання розуміє практичну реалізацію певного педагогічного проєкту, який передбачає послідовний відбір, композицію, розробку різних аспектів навчального матеріалу, що в цілому передбачає створення основи для реалізації підготовленого педагогічного проєкту на практиці, безпосередньо в умовах програми навчального закладу. При цьому є істотні відмінності між поняттями педагогічного проектування і конструювання [12].

Професійні компетентності вчителів при правильному їх оволодінні дозволяють вирішувати широкий спектр вузькопрофесійних завдань, які знаходяться в самих різних областях знань. Вузьке педагогічне спілкування грає в даному контексті найважливішу роль, оскільки активно сприяє професійному розвитку і вдосконаленню навичок, необхідних для якісного оволодіння професією вчителя. Разом з тим, під час спілкування подібного роду у майбутнього вчителя розвивається повний набір ключових компетенцій, необхідних йому згодом у процесі його трудової діяльності: інтелектуальної, педагогічної, соціальної, емоційної та комунікативної [13]. Таким чином, відбувається закладка якісного фундаменту для його подальшої самореалізації та розвитку закладеного творчого потенціалу.

Майбутньому вчителю під час його подальшої професійної діяльності буде необхідно багато спілкуватися з людьми, і це є основою його професії педагога в принципі. Педагогіка, як одна зі сфер діяльності, виражених системою взаємовідносин типу «людина-людина», покликана якісно задовольняти потреби індивідуума в спілкуванні. Завдання сучасного представника професії шкільного педагога-вчителя полягає в розумінні суті суспільних завдань і потреб і умінні направляти зусилля груп людей на їх досягнення в правильне русло. Досягнення цього вміння вже само по собі є свідченням напрацювання майбутнім вчителем високого рівня професійної та педагогічної компетентності.

Сучасні компетентні педагоги повинні брати активну участь в розробці практичних програм освіти, нести відповідальність за успішність їх реалізації в обсязі, передбаченому вимогами шкільної освітньої програми. Якісно організований педагогами контроль знань учнів, оцінки їх здібностей і рівня самостійної роботи повинні підтримувати на належному рівні процес творчої самореалізації учнів в рамках, визначених вимогами програми шкільного навчання. Саме розвинена професійна компетентність є тією категорією, яка сприяє розвитку вміння шкільного вчителя правильно організувати навчальний процес і забезпечити контроль якості знань учнів на належному рівні [14].

Розглядаючи питання формування професійної компетентності майбутніх вчителів, нерідко звертають увагу на конкретні ситуації, в яких вони безпосередньо проявляються. Будь-які компетенції мають практичне значення тільки тоді, коли вони виражені в конкретній ситуації, до цього момент немає можливості з певністю судити про їх наявність чи відсутність у майбутнього вчителя [15]. В системі сучасної освіти нерідко можна зустріти педагогів, які володіють значним набором теоретичних знань в галузі педагогіки і викладання, але не вміють належним чином застосовувати їх в практичній сфері, що дає підстави судити про відсутність у них належного обсягу напрацьованих професійних компетенцій. Щоб уникнути виникнення подібних ситуацій, слід ще на етапі підготовки майбутніх вчителів в закладі освіти робити акцент на контролі якості їх самостійної роботи безпосередньо при проходженні практики в умовах реальної школи, в тісному контакті з колегами і учнями, що само по собі буде сприяти розвитку у них належного рівня компетенцій, як вузькопрофесійних, так і психологічних. Реальна практика в школі дозволяє відточити всі навички, отримані на етапі підготовки до входження в професію, тому останнє слово за самими майбутніми учителями, за їх бажанням і прагненням до оволодіння всіма навичками, необхідними для якісного формування всіх компетентностей, які будуть мати значення на етапі поступового входження в професію сучасного шкільного педагога.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок. Виконане наукове дослідження особливостей формування професійних компетентностей майбутніх вчителів призвело до наступних висновків.

Професійні компетентності, які необхідні для якісного виконання завдань, що стоять перед сучасним вчителем при виконанні ним своїх обов'язків в рамках ведення викладацької та суспільної діяльності в середній школі, формуються ще при навчанні в педагогічному закладі освіти. Належним чином поставлений навчальний процес в педагогічному закладі освіти сприяє формуванню компетенцій належного рівня, які в майбутньому визначають ступінь професіоналізму вчителя. Разом з тим, компетентність слід вважати своєрідним сплавом готовності майбутнього педагога до діяльності в умовах сучасної школи: як теоретичної, так і практичної. Професійною компетентністю сучасного вчителя можна назвати одночасно його професіоналізм, виражений в умінні якісно подавати навчальну дисципліну, так і педагогічну майстерність, яка проявляється в умінні швидко знаходити спільну мову з учнями та їх батьками. Учитель є представником творчої професії, він зобов'язаний постійно працювати над розвитком особистості учня, при цьому розуміючи, що кожен з його вихованців по-своєму унікальний і вимагає особливого, індивідуального підходу. Беручи до уваги різноманітність педагогічних ситуацій і їх неповторність, слід зазначити, що формування професійних компетенцій у майбутніх вчителів на етапі навчання у ЗВО вимагає від них великого бажання і самовіддачі у вивченні тонкощів професії, а також прагнення зрозуміти кожну дитину, її потреби, внутрішній світ, причини успіхів і невдач. Напрацювання належного рівня педагогічних і професійних компетенцій майбутнім вчителем на етапі навчання в педагогічному закладі передбачає постійну роботу над собою, яка не закінчується з початком реальної викладацької діяльності, переходячи на новий якісний рівень. Тому професійну компетентність сучасного вчителя слід вважати явищем, що поєднує в собі безліч різноманітних факторів, таких як система знань і навичок, закладання фундаменту яких відбувається на етапі навчання у ЗВО, а також варіантів їх застосування в реальній практиці, які напрацьовуються виключно при самостійній роботі в школі.

Таким чином, багатofакторність професійної компетентності майбутнього вчителя багато в чому визначає різноманітність сучасних напрямів їх підготовки, з урахуванням особистісних характеристик педагогів і їх прагнень до оволодіння навичками обраної професії.

Список використаної літератури

1. Brame C. *Science Teaching Essentials*. London Academic Press, 2019.
2. Dominguez-Ramos A., Alvarez-Guerra M., Diaz-Sainz G., Ibanez R., Irabien A. Learning-by-Doing: The Chem-E-Car Competition® in the University of Cantabria as case study. *Education for chemical engineers*. 2019. Vol. 26. P. 14–23.
3. Oosterhoff A.M.G., Oenerma-Mostert I.C.E., Minnaert A. Aiming for agency. The effects of teacher education on the development of the expertise of early childhood teachers. *Teaching and teacher education*. 2020. Vol. 96. Article number 103176.
4. Вошецька О.В. Взаємозв'язок особистісних якостей викладача і ефективності засвоєння навчального матеріалу студентами. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2021. № 21 (1). P. 8–14.
5. Фрумкіна А.Л. Формування педагогічної і психологічної компетентностей майбутніх вчителів початкових класів. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2020. Vol. 19 (1). P. 322–328.
6. Billings D., Halstead J. *Teaching in Nursing*. Oxford: Elsevier, 2019.
7. Мадьярова С.А., Морхова И.В., Нишанова М.Х. Формирование профессиональной компетентности у будущего учителя. *Наука и образование сегодня*. 2018. № 8. С. 48–50.
8. Турбина Е.П. Формирование профессиональной компетентности будущих учителей. *Вестник Шадринского государственного педагогического университета*. 2017. № 7. С. 70–76.
9. Delany C., Molloy E. *Learning and Teaching in Clinical Contexts*. Oxford: Elsevier, 2018.
10. Konstantinidis S., Bamidis P., Zary N. *Digital Innovations in Healthcare Education and Training*. London: Academic Press, 2020.
11. Erss M., Kalmus V. Discourses of teacher autonomy and the role of teachers in Estonian, Finnish and Bavarian teachers' newspapers in 1991–2010. *Teaching and teacher education*. 2018. Vol. 76. P. 95–105.
12. Wang Y., Gao S., Liu Y., Fu Y. Design and implementation of project-oriented CDIO approach of instrumental analysis experiment course at Northeast Agricultural University. *Education for chemical engineers*. 2021. Vol. 34. P. 47–56.
13. Huang R., Yang W., Li H. On the road to participatory pedagogy: A mixed-methods study of pedagogical interaction in Chinese kindergartens. *Teaching and teacher education*. 2019. Vol. 85. P. 81–91.
14. Cohen A. Teaching to discuss controversial public issues in fragile times: Approaches of Israeli civics teacher educators. *Teaching and teacher education*. 2020. Vol. 89. Article number 103013.
15. Voisin A., Dumay X. How do educational systems regulate the teaching profession and teachers' work? A typological approach to institutional foundations and models of regulation. *Teaching and teacher education*. 2020. Vol. 96. Article number 103144.

References

1. Brame, C. (2019). *Science Teaching Essentials*. London Academic Press.
2. Dominguez-Ramos, A., Alvarez-Guerra, M., Diaz-Sainz, G., Ibanez, R., Irabien, A. Learning-by-Doing: The Chem-E-Car Competition® in the University of Cantabria as case study. *Education for chemical engineers*, vol. 26, pp. 14-23.
3. Oosterhoff, A.M.G., Oenerma-Mostert, I.C.E., & Minnaert, A. (2020). Aiming for agency. The effects of teacher education on the development of the expertise of early childhood teachers. *Teaching and Teacher Education*, no. 96.
4. Voshchevskaya, O.V. (2021). *Vzaiemozviazok osobystisnykh yakostei vykladacha i efektyvnosti zasvoiennia navchalnoho materialu studentamy* [Relationship between personal qualities of a teacher and the effectiveness of learning material by students]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedahohika i psykholohiia* [Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogy and Psychology], no. 21 (1), pp. 8-14 (In Ukrainian).
5. Frumkina, A.L. (2020). *Formuvannia pedahohichnoi i psykholohichnoi kompetentnosti maibutnykh vchyteliv pochatkovykh klasiv* [Formation of pedagogical and psychological

competencies of future primary school teachers]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedahohika i psykhohihiia* [Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogy and Psychology], no. 19 (1), pp. 322-328 (In Ukrainian).

6. Billings, D., & Halstead, J. (2019). *Teaching in Nursing*. Oxford: Elsevier.

7. Madiarova, S.A., Morkhova, I.V., & Nishanova, M.Kh. (2018). *Formirovanie professionalnoi kompetentnosti u budushchego uchitelia* [Formation of professional competence in a future teacher]. *Nauka i obrazovanie segodnia* [Science and Education Today], no. 8, pp. 48-50 (in Russian).

8. Turbina, E.P. (2017). *Formirovanie professionalnoi kompetentnosti budushchikh uchitelei* [Formation of professional competence of future teachers]. *Vestnik Shadrinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta* [Bulletin of Shadrinsky State Pedagogical University], no. 7, pp. 70-76 (in Russian).

9. Delany, C., & Molloy, E. (2018). *Learning and Teaching in Clinical Contexts*. Oxford: Elsevier.

10. Konstantinidis, S., Bamidis, P., & Zary, N. (2020). *Digital Innovations in Healthcare Education and Training*. London: Academic Press.

11. Erss, M., & Kalmus, V. (2018). Discourses of teacher autonomy and the role of teachers in Estonian, Finnish and Bavarian teachers' newspapers in 1991–2010. *Teaching and Teacher Education*, no. 76, pp. 95-105.

12. Wang, Y., Gao, S., Liu, Y., & Fu, Y. (2021). Design and implementation of project-oriented CDIO approach of instrumental analysis experiment course at Northeast Agricultural University. *Education for Chemical Engineers*, no. 34, pp. 47-56.

13. Huang, R., Yang, W., & Li, H. (2019). On the road to participatory pedagogy: A mixed-methods study of pedagogical interaction in Chinese kindergartens. *Teaching and Teacher Education*, no. 85, pp. 81-91.

14. Cohen, A. (2020). Teaching to discuss controversial public issues in fragile times: Approaches of Israeli civics teacher educators. *Teaching and Teacher Education*, no. 89.

15. Voisin, A., & Dumay, X. (2020). How do educational systems regulate the teaching profession and teachers' work? A typological approach to institutional foundations and models of regulation. *Teaching and Teacher Education*, no. 96.

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN FUTURE TEACHERS

Natalia O. Vydolob, Candidate of Sciences (Psychology), Associate Professor at the Department of Psychology of the Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

E-mail: vydolob7470-1@murdoch.in

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9185-2254>

Olga O. Hreilikh, Candidate of Sciences (Psychology), Associate Professor at the Department of Psychology of the Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

E-mail: hreilikh@toronto-uni.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0216-3343>

DOI: 10.32342/2522-4115-2022-1-23-15

Key words: professional competence, subject competence, social competence, individual competence, professionalism, pedagogical skill, training of a future teacher.

The current state of the education system does not always contribute to the quality training of future teachers at the stage of their education in an educational institution. The relevance of the stated research topic is determined by the urgent importance of the formation of professional competencies of future teachers in the process of their education at higher pedagogical education institutions, as a factor that determines the success of their further professional activities. The purpose of this research is to determine the main criteria influencing the process of forming professional competencies of future high school teachers, directly at the stage of laying the foundations of their training, as well as the process of practice in real high school and at the stage of direct entry into the profession. The leading methodological approach in this research work is a combination of methods of systematic analysis of the process of formation of competence of the future teacher at the stage of his/her education at a higher education institution, with the analytical study of prospects for professional competence of future teachers in the process of direct

entry into the profession and the gradual mastery of pedagogical skills. The results of this research clearly demonstrate the importance of forming professional competence in future teachers at the stage of their education at a higher education institution, in terms of understanding the basics of the teaching profession and creating in future teachers the right level of motivation to perform their professional duties in the future. The results and conclusions of this research are of great practical importance for future teachers who learn the basics of professional skills at the stage of higher education, as well as for employees of the education system interested in improving their own professional competencies.

Одержано 02.02.2022 р.